

De Journalist

Magazine van de VVJ

België-Belgique

P.B.

8900 IEPER 1

3/8136

Affgitekantoor Ieper

Dossier: Auteursrechten

'Valse zelfstandigen' erkend als werknemers

Leuvense pers onderhandelt met burgemeester Tobbacq

Inhoud

Actueel

- De commercialisering van de media **4**
- Valse zelfstandigen erkend als werknemer **5**

Dossier

- Kogel is door Reprobel-kerk **6**
- Brandende discussies bij Mediaxis en Roularta **7**
- EU geeft auteursrecht digitale dimensie **7**
- Huisakkoord **8**
- Ook een fontein is beschermd door het auteursrecht **8**
- Draag auteursrechten niet over een peulschil **9**

Actueel

- Auteurs stappen naar rechter voor leenvegoeding **10**
- De kwaliteit van het zendgebied **10**
- Le Matin: 'modern, dynamisch, kritisch' haalde het niet **10**

Nieuws uit de verenigingen

- VVI-bestuur gewonnen voor harmonisering beroepsstatuten journalist **11**
- Leuvense informatieambtenaar krijgt meer bevoegdheid **11**

Actueel

- Journalist mag op collega's voortgaan **12**

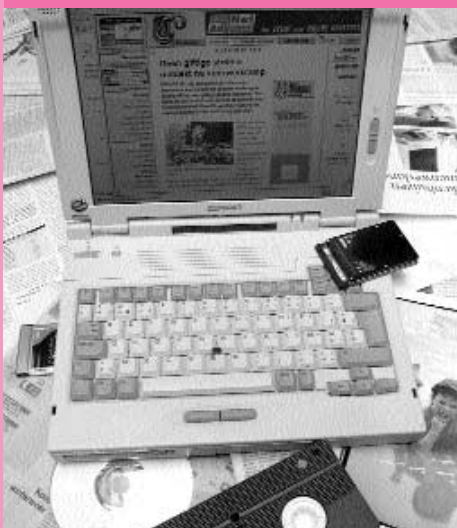
Mens achter het nieuws

- Eric Durnez: 'De verantwoordelijkheid van de media' bestaat niet **13**

Onder embargo

15

foto: Johan Van Cutsem

Journalistieke producten:
'drie halen, één betalen'.

Magazine van de Vlaamse
Vereniging van
beroepsJournalisten

2de jaargang
24 april 2001, nummer 31
Verschijnt veertiendaags

Redactieraad

Laurent Coppens
Pol Deltour
Farid El Mabrouk
Wout Pittoors
Luc Standaert
Luc Vanheerentals

Redactie en coördinatie

Ann Deceunynck
Internationaal Perscentrum Vlaanderen
Grote Markt 40
2000 Antwerpen
Tel. 03/290 63 73
Fax 03/232 21 30
de.journalist@pandora.be
ann.deceunynck@euronet.be

Abonnementen

Lisbeth Moons
Vlaamse Vereniging van
BeroepsJournalisten
Steenkoolkaai 9 b
1000 Brussel
Tel. 02/229.14.70
Fax 02/223.02.72
vj@belgian-journalist.be

Abonnementsprijs:

3.200,- Bef per jaar
1.500,- Bef per jaar voor leden van de
Association des Journalistes Profes-
sionelles (A.J.P.), Vereniging van de
Journalisten van de Periodieke pers
(V.J.P.P.) en studenten.

Vormgeving

Prepress Publiwest
Jo Klaps

Publiciteitsregie:

Media Selling Place BVBA
Lambermontlaan 170
1030 Brussel
Tel 02/241 55 55
Fax 02/241 55 33
media.selling@euronet.be

Drukkerij

Publiwest N.V.
Drukkerij Sansen
Nijverheidslaan 5
8970 Poperinge
Tel. 057/33 67 21
Fax 057/33 40 18

Lid van de Unie van Uitgevers van de
Periodieke Pers

VLAAMSE
VERENIGING VAN
BEROEPSJOURNALISTEN

Auteurs van het zuiverste water

Er hapert iets aan het redeneervermogen van de Belgische mediadirecties. Dat blijkt misschien wel eens meer, maar met hun stellingen inzake auteursrechten is het onvermogen toch bijzonder schrijnend.

Eenzijds, zeggen de uitgevers en omroepdirecties, is het evident dat creatieve arbeid behoorlijk wordt gehonoreerd. Dit verhindert dat het publiek zomaar, kosteloos, kennis kan nemen van bijvoorbeeld een journalistiek product. Laat staan dat een derde dit ook nog eens zelf gaat exploiteren. Diefstal, heet zo iets. Dus is het niet meer dan normaal dat vergoedingen worden aangerekend voor fotocopies - vergoedingen die via het miljardenfonds Reprobel terugvloeien naar de mediasector. En even logisch is dat de producenten van op-maat-gesneden persknipselkranten worden aangepakt, net zoals de outlaws die beeld- of klankmateriaal verspreiden op Internet. Gelijk hebben ze natuurlijk, de mediadirecties. Zelfs de vrijheid van informatie, die sommigen claimen, is geen excuus om het anders te doen. Informatie en communicatie gedijen precies wanneer auteurs en producenten loyaal voor hun inspanningen worden beloond.

Nu is het begrip auteursrechten ook relevant binnen de mediasector als zodanig, dat is in de verhouding tussen de eigenlijke auteur en de exploitant van het werk. En zie: plots blijkt het belang van creatieve arbeid voor de directies veel minder van tel. Dan heet het dat journalisten door in dienst te treden hun auteursrechten natuurlijkerwijze overdragen aan de uitgever. Terwijl het de uitgever is die 'alle risico's neemt', wanneer nieuwe, al dan niet multimediale initiatieven worden opgestart waarvoor de journalistieke producten worden hergebruikt...

Dat is dus onzin. Als auteurs van het zuiverste water, hebben journalisten ontegensprekelijk auteursrechten. In de zin van een behoorlijke vergoeding voor elk hergebruik dat de werk- of opdrachtgever van zijn werk maakt. En verder in de zin van een moreel respect voor de inhoud en de naamtekening van het werk. Dat een journalist het laatste woord moet kunnen hebben over de inhoud van zijn bijdrage, is op de koop toe normaal in het licht van de getrapte verantwoordelijkheid in persaanleggenheden.

Het resultaat is hoe dan ook dat de journalisten hun auteursrechten vandaag vooral veilig moeten stellen tegenover hun eigen mediadirecties, eerder dan tegenover het publiek. Door de gulzigheid van de werkgevers zitten de journalisten zelfs in een beklemmend-defensieve positie. Moge het 'Dossier' in deze De Journalist hen veel inspiratie geven. De inspiratie om lid te worden van de JAM bijvoorbeeld - al was het maar voor de invordering van hun reprografierechten bij Reprobel.

Pol Deltour

Foto: Johan Van Cutsem

De commercialisering van de media

Vorige week startte in de Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten de traditionele 'Lentecyclus'. Die wordt dit jaar georganiseerd rond het thema 'Media, Markt en Maatschappij'. Tijdens een eerste avond kwamen drie sprekers aan het woord rond 'Commercialisering en globalisering van de media'.

Ann Deceunynck

Groter percentage BNP

De Nederlandse professor Cees J. Hamelink had het in zijn bijdrage over 'Media Globalisering: heeft de burger nog toekomst?'. Hamelink, zelf oud-journalist van het NRC-Handelsblad, is nu hoogleraar internationale communicatie aan de Universiteit van Amsterdam en is als gasthoogleraar verbonden aan de Katholieke Universiteit en de City University of London. 'Mediaglobalisering wordt grotendeels gestuurd door neoliberale globalisering, en is in belangrijke mate afhankelijk van reclame. Vorig jaar werd 500 miljard dollar gependend aan reclame. Een steeds groter percentage van het Bruto Nationaal Product gaat naar reclamebudgetten - zelfs in arme landen. We stevenen af op een billboardsamenleving. We riskeren nog dat er een krachtige lasertechniek wordt ontwikkeld die ons elke avond confronteert met een door reclame verlichte maan'. De spreker meende dat 'het belang om eigendomsrechten op 'inhoud' te beschermen, steeds groter wordt'. 'Een gevolg van die mediacommercialisering is dat mensen steeds meer consumenten worden dan burgers. Goede informatie is een fundamenteel recht van de burger. Maar worden wij wel goed geïnformeerd? Wat met 'no-go-gebieden' waar journalisten steeds vaker mee geconfronteerd worden? Bij democratie hoort een open plein, een publiek domein. Maar hoe langer hoe meer wordt aan informatie een prijskaartje gehangen. Dat belooft niet veel goeds voor het burgerschap'.

Parochialisme in het nieuws

Daniel Biltereyst besprak 'Nieuwsmedia en de paradox van globalisering'. Biltereyst is hoofddocent aan de Vakgroep Communicatiewetenschappen van de Universiteit Gent. Hij doceert er film-, televisie- en culturele mediastudies, en ook Internationale communicatie. Voor hem 'relativeren de media geografische grenzen, en spelen ze een primaire katalyserende rol'. 'Globaliseringsprocessen zijn niet nieuw. Alleen is het tempo waarin nieuws gemaakt wordt, nu veel indrukwekkender dan ooit. De media zijn zelf een onderdeel van de politieke en economische bedrijvigheid'. 'Tegelijk met de globalisering, is er ook een tendens van lokalisering vast te stellen. In onze media is een soort 'parochialisme' ontstaan'.

Hij legde een klemtoon op de vaststelling dat het volume buitenlandse berichtgeving steeds daalt. 'Vroeger betekende de televisie een venster op de wereld. Nu is voor velen het dorp de wereld geworden. Buitenlands nieuws is gedegradeerd tot een vaak verplicht nummer, dat wordt opge-

voerd ergens achteraan in het nieuws, snel-snel. Het wordt aangeboden in een carrouselstelsel, en 'verzacht' met muziek. Er is nauwelijks duiding bij. Van follow-up is helemaal geen sprake. Het buitenlandse nieuws dat niet genegeerd kan worden, wordt 'gedomestikeerd'. Na de vuurwerkramp in Enschede stellen wij ons de vraag hoe het met veiligheid en brandpreventie bij ons is gesteld'.

Biltereyst confronteerde zijn publiek met de analyse waaruit blijkt dat 'de media ons in contact brengen met verschillende niveaus, waaruit we een complexe identiteit kunnen kiezen'. 'Maar er is een duaal proces bezig. De mogelijkheid om onze leefwereld te verruimen wordt niet benut, de nieuwsagenda is juist versmald. Voor de grote bevolkingsgroep wordt bespaard op de kansen om complexe niveaus aan te bieden. Alleen voor een elite wordt nog aan 'upgrading' gedaan. Dat maakt het sociale verschil nog groter, en leidt tot meer verschil in 'cultureel kapitaal'. Het beleid van de populaire nieuwsmedia doet de kloof alleen maar toenemen'.

Om af te sluiten stelde hij 'dat er ook een tendens zichtbaar wordt waarbij buitenlands nieuws steeds meer gebruikt wordt als negatieve pool, waardoor een samenhangingsgevoel gecreëerd wordt'.

Vervlechting telecommunicatie en informatie

Hilde Van den Bulck had eerder de spits afgebeten met haar visie over 'De media als globale macht. De economische logica achter de huidige massamediale industrie en markt: feiten en processen'. Zij promoveerde tot doctor in de sociale wetenschappen aan de KULeuven met een proefschrift omtrent de eerste twintig jaar van de Vlaamse publieke televisie. Zij is werkzaam als postdoctoraal onderzoeker aan het departement communicatiewetenschap KULeuven en doceert Reclameleer aan de UIA.

Hilde Van den Bulck ging uit van de vaststelling dat 'alle media-productieprocessen greep willen krijgen op de 'inhoud' van het nieuws. De dynamiek van de markt bestaat uit economische invloeden, maar ook het politieke klimaat speelt een belangrijke rol. Vermits telecommunicatie en informatie steeds meer met elkaar vervlochten raken, moeten ze ook samen ge(de)regulariseerd worden'. 'Sedert het einde van de jaren '80 is de evolutie van de mediamarkt hallucinant'.

Op de transnationale mediamarkt zag deze spreekster 'nieuwe spelers'. 'Hoewel de perssector daarin een beetje afwezig lijkt, blijkt toch dat een aantal mediabedrijven een zeer stevige financiële basis hebben. De grootste strijd werd ongetwijfeld geleverd op de audiovisuele markt'. 'De beslissingsmacht komt in steeds minder handen terecht. Zij zou meer gedecentraliseerd moeten zijn. Dat sommige eigenaars een zware machtspositie verwerven, doet vragen rijzen rond controle. Synergieën leiden bovendien ook tot het risico van uitbuiting'.

Op 2 mei worden de lezingen binnen de Lentecyclus gehouden rond het thema 'Nieuws mediatechnologieën'. Op 16 mei is het de beurt aan 'Opdracht van de openbare omroep' en tenslotte op 30 mei is er aandacht voor 'Deontologie van de media'. De lezingen vangen steeds aan om 17 uur. Voor meer informatie kan men terecht bij de Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten, Paleis der Academiën, Hertogsstraat 1 te Brussel (tel. 02/550.23.23).

Cees J. Hamelink

Daniel Biltereyst

Hilde Van den Bulck

Valse zelfstandigen erkend als werknemer

Een veertigtal 'valse zelfstandigen' van Gazet van Antwerpen heeft in de voorbije weken een brief van de Sociale Inspectie ontvangen waaruit blijkt dat zij in 1996 recht hadden - en nu ook krijgen - op het statuut van loontrekkenden. Voor de jaren 1997, 1998, 1999 en 2000 gaat het onderzoek nog verder. Voor de betrokken 'werknemers' betekent dit concreet dat ze niet alleen 'rechten geopend' hebben als loontrekkenden, maar dat ze ook bewijsmateriaal hebben om hun sociale bijdragen voor 1996 aan de zelfstandigenkas terug te vorderen.

Ann Deceunynck

De Sociale Inspectie van het Ministerie van Sociale Zaken te Antwerpen startte dit onderzoek op basis van een klacht van een ex-werknemer die ontslagen werd n.a.v. de saneringsoperaties bij NV De Vlijt in 1996 en 1997. Precies een jaar geleden verwekte het onderzoek veel opschudding toen 'valse zelfstandigen' allemaal een brief in de bus kregen en ondervraagd werden door inspecteurs van de Sociale Inspectie. Sindsdien heeft de Sociale Inspectie de dossiers onderzocht en een procedure gevoerd met de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid. Die heeft de redenering van de Sociale Inspectie gevolgd. Op basis daarvan werden intussen de dossiers definitief ingecohierd. Hiermee staat het statuut van de betrokkenen in 1996 vast. De RSZ richt zich momenteel tot de Regionale Uitgeversgroep, overnemer van De Vlijt, met een totale vordering voor 1996. Duidelijk is dat de RUG deze factuur betwist, en naar de rechtbank zal stappen. De afloop hiervan heeft evenwel geen invloed meer op het aanvaarde statuut van de betrokken 'personeelsleden' anno

1996. De Sociale Inspectie heeft eerst de periode 1996 aangepakt en afgehandeld om te vermijden dat feiten intussen zouden verjaren. Nu wordt voortgewerkt aan de jaren 1997, 1998, 1999 en 2000. Begin 2001 heeft de RUG een verzoek tot regularisatie gekregen. In principe eindigt de onderzoeksperiode op dat moment. Niets belet natuurlijk dat de Sociale Inspectie later ook nog onderzoekt hoe de tewerkstelling in 2001 wordt georganiseerd.

Putten graven

Dergelijke onderzoeken leiden vaak tot faillissementen, en nog vaker tot het 'graven van putten'. Als de 'werkgever' de dans ontspringt en nooit effectief de vordering van de RSZ betaalt, draait de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid zelf op voor 'de put'. Het lijkt in dit geval echter niet te gaan om een bedrag dat voor de RUG een risico op faillissement zou meebrengen.

Belastingen terugvorderen

Alle betrokken 'valse zelfstandigen' die intussen herdoopt werden tot 'werknemer', hebben voor 1996 'rechten geopend' in een bediendenstatuut. Zo hebben zij op het einde van hun loopbaan voor 1996 recht op een bediendenpensioen. In principe is het onmogelijk tegelijk als 'zelfstandige in hoofdberoep' en als 'loontrekkende' verzekerd te zijn. De betrokkenen hebben nu ook de nodige bewijzen in handen om terugbetaling te vragen van hun onterecht betaalde sociale bijdragen in de bewezen periode. Het is

evenwel niet ondenkbaar dat ook de belastingdossiers van de betrokkenen hierdoor veranderen. In principe kunnen de betrokkenen nu een herziening van hun dossier aanvragen. Als zij nemen dat dit een voordeliger eindresultaat zou opleveren, hebben ze daar natuurlijk alle baat bij. 'Gewone' belastingaangiften moeten binnen de drie jaar gebeuren. Maar in dit geval kunnen langere termijnen mogelijk zijn.

(AD)

Loontrekkend of zelfstandig ?

De inzet van de discussie zijn de principes 'loon' en 'gezag'. Een aantal criteria dienen daarbij als parameter om vast te stellen hoe 'vals' het zelfstandig werk is. Een argument dat op 'valsheid' wijst, is bijvoorbeeld de verplichting om dagelijks op een regelmatig uur naar de redactie te komen om kennis te krijgen van de opdracht voor die dag. Als daarbij ook nog de prestaties op een formulier ingevuld moeten worden, is dit nog een argument extra.

Ook het feit dat journalisten permanenties moeten verzekeren om telefoons te beantwoorden en informatie te verzamelen, wijst op

'valse zelfstandigheid'. Hetzelfde geldt voor de verplichting te telefoneren om 'faits divers' te verzamelen, voor de verplichting om tijdens weekends te werken en hiervoor compensatie te krijgen, voor de verplichting om tijdens weekends te werken en hiervoor compensatiedagen te krijgen, voor de verplichting om van een chef gezag te aanvaarden en hem te vervangen bij afwezigheid. Ook het verschaffen door de werkgever van accommodatie als een computer, GSM of auto, staat ter discussie.

(AD)

Kogel is door Reprobel-kerk

Foto: Johan Van Cutsem

Guido Roelants
 ondervoorzitter JAM, lid raad van bestuur Reprobel

Toegegeven: het is niet de eerste keer dat we het aankondigen, maar dit keer is het echt zo. Het eerste geld van Reprobel - de beheersvennootschap die sinds januari 1998 de vergoedingen voor fotokopieën int - staat een van de komende dagen op de rekening van de Journalisten Auteurs Maatschappij. Minister Verwiltghen zette enkele weken geleden eindelijk het licht op groen voor de verdeling van een eerste schijf. Het auteurscollege binnen Reprobel bereikte eerder al een akkoord over de verdeelsleutel tussen de verschillende auteursmaatschappijen. De JAM krijgt net geen 50 miljoen Bef. Later - wellicht begin 2002, maar nu wagen we ons rekening houdend met de ervaringen uit het verleden op glad ijs - volgt er meer. Honderden uren vergaderen, kibbelen, onderhandelen en wikken en wegen, leveren eindelijk een voor u tastbaar resultaat op. Al zal het nog even duren voor het geld uw rekening heeft bereikt. Niet dat de JAM van plan is de volgende raad van bestuur op de Nederlandse Antillen of een ander duur exotisch oord te organiseren. De vertegenwoordiger van de minister waakt over het gebruik van de gelden bij de verschillende vennootschappen. Hij moet zijn fiat geven over de verdeelsleutel die de JAM gaat hanteren. Een evenredige verdeling - wat snel en relatief eenvoudig had kunnen gebeuren - werd door de vertegenwoordiger van de minister van de hand gewezen. Om de verdeling zo vlot en snel mogelijk te laten verlopen, hebt u er dus alle belang bij de persoonlijke gegevens die we nodig hebben (zie bijgevoegde brochure) correct en volledig in te vullen. En vergeet vooral niet om lid van de JAM te worden! Het maakt de zaken voor u en ons een stuk eenvoudiger (zie alweer bij-

gevoegde brochure). Omdat de wet een duidelijk onderscheid maakt tussen auteurs- en reprografierechten - ons door het ministerie bevestigd! - is er voortaan een lidmaatschap voor reprografierechten alleen. Dus: zelfs indien u reeds afstand van auteursrechten hebt gedaan aan een uitgever, kan u lid van de JAM worden.

Tot slot moeten we nog even een eresaluut brengen aan de man die aan de basis ligt van zowel Reprobel als de JAM: gewezen FET-journalist Piet De Busschere. De ex-voorzitter van de AVBB stond mee aan de wieg van beide vennootschappen, was zelfs voorzitter van zowel de JAM als Reprobel. "Het is een moeilijke bevalling geweest, want in het begin was niet iedereen overtuigd van het nut. Laat staan dat er geloof werd gehecht aan grote financiële inkomsten uit reprografierechten. Als ik zie wat er nu uit de bus komt, kan ik alleen maar blij zijn dat we indertijd met een aantal mensen het initiatief hebben genomen. Dat het lang heeft aangesleept voor het geld beschikbaar was, is niet onlogisch. Om Reprobel op de rails te krijgen, werkten alle betrokken partijen goed samen. Eens de discussies over de verdeling van de centen begonnen, werd het een stuk moeilijker", aldus Piet De Busschere.

En alle 'moeilijkheden' zijn niet van de baan. Terwijl er werk zal worden gemaakt van de eerste betalingen, moeten de debatten over de verdeelsleutels bij Reprobel en het auteurscollege opnieuw worden geopend. Dit keer ligt er een onderzoek naar het kopieergedrag van de Belgen op tafel.

Brandende discussies bij Mediaxis en Roularta

Pol Deltour

De strijd voor auteursrechten houdt nooit op. Op dit ogenblik voeren journalisten, met de JAM en de VVJ/AVBB in de rug, op meerdere fronten strijd voor de erkenning van hun rechten. Een overzichtje.

Mediaxis

Sinds december vorig jaar zijn er tussen het personeel en de directie van Mediaxis onderhandelingen aan de gang over een CAO met betrekking tot auteursrechten. De directie aast vooral op het recht tot hergebruik van redactionele of visuele creaties, dit zowel op papier als op Internet, en al dan niet in samenwerking met derden. Voor de overdracht van dit recht zouden de journalisten (of andere medewerkers) een jaarlijkse forfaitaire vergoeding krijgen van bijvoorbeeld 300 Euro (om en bij 12.000 Bef). Een belangrijk punt van discussie blijft of het om een netto- of bruto-vergoeding gaat.

Mediaxis rekent er verder op werken ter beschikking te kunnen stellen van derden, en hiervoor wordt aan een vergoeding gedacht van de helft van de gefactureerde verkoopprijs (na aftrek van 20 procent algemene kosten voor de uitgever). Bij de bundeling of uitgave van creaties - in een boek of op CD-ROM - zou de auteur aanspraak kunnen maken op een vergoeding van 8 procent van de netto-verkoopprijs.

Zelfstandigen

Bij de zelfstandige medewerkers van Roularta heerst sinds enige tijd grote ontevredenheid over de wijze waarop dat bedrijf hun auteursrechten behandelt. De directie dringt aan op een volledige overdracht in ruil voor een eenmalige verhoging van de basisvergoeding voor een artikel ten belope van 3 procent. Schandalig weinig, oordelen de zelfstandige journalisten, die zich beraden over acties.

Free-lancers zijn wel eens meer de pineut. Begin dit jaar stelden enkelen tot hun ontsteltenis vast dat een paar uitgeverijen op Internet de website www.get-a-copy.com hadden gelanceerd. Het publiek zou daar artikelen kunnen kopen of huren. Een kort artikel uit de FET bijvoorbeeld zou 2.500 Bef kosten. Had de FET zijn loontrekkende journalisten wel een recht van hergebruik bedongen, dan vielen de zelfstandige medewerkers compleet uit de lucht. Het verkopen van specifieke artikelen aan het publiek blijft ook de opdracht van www.mediargus.com, dat Vlaamse en Nederlandse dagbladuitgevers samen hebben opgericht. De voorloper, Central Station, werd door de uitgevers afgeblazen nadat het Brusselse hof van beroep vastgesteld had dat ze de auteursrechten van hun journalisten onvoldoende hadden gehonoreerd. Momenteel draait Mediargus volop proef als elektronisch knipselarchief tussen de betrokken redacties.

EU geeft auteursrecht digitale dimensie

IFJ/EFJ voert actie rond internationale journalistieke rechten op

'Het belangrijkste wat Europa ooit gepresteerd heeft op het vlak van auteursrechten.' Zo omschreef Europees commissaris Frits Bolkestein de richtlijn die de Europese Ministerraad op 9 april jl. goedkeurde en die de vijftien lidstaten nu binnen anderhalf jaar in hun nationale wetgevingen moeten integreren.

Pol Deltour

De Europese Unie oefent een steeds belangrijker invloed uit op de regeling van het auteursrecht. Sinds 1991 werden al vijf richtlijnen uitgevaardigd, maar die sloegen elk op een eerder specifiek probleem. Daar is nu de directive 'tot harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij' bij gekomen. Deze volgt een jaar nadat de USA zijn Digital Copyright Millenium Act (DCMA) uitvaardigde. Het uitgangspunt van de richtlijn is dat de razendsnelle technologische ontwikkelingen de mogelijkheden van reproductie, publicatie en distributie van creaties enorm hebben doen toenemen. Onder andere op Internet wordt er nogal wat met journalistieke en artistieke werken gemarchandeerd, zonder dat de auteur of kunstenaar daar noodzakelijkerwijs iets voor krijgt. Voor de EU is het van wezenlijk belang dat de rechten van de auteur op zijn creaties scherper worden gevrijwaard. Deze (betere) rechtsbescherming dient immers de creativiteit, en daar zijn behalve de auteur zelf, ook diens uitgever en het publiek mee gebaat.

Drie rechten

De richtlijn verleent aan auteurs, kunstenaars, geluids- en beeldproducenten drie elementaire rechten: dat van reproductie, dat van mededeling aan het publiek, en dat van distributie. De drie rechten behoren in principe exclusief toe aan de schepper van het werk. De formuleringen laten toe dat deze vanaf nu ook zijn rechten kan laten gelden in het geval van de zogenaamde video on demand of gelijkaardige exploitatievormen. Maar de directive voorziet in uitzonderingen. Een voorbeeld zijn tijdelijke reproducties, die louter in functie staan van een transmissie en die geen zelfstandige economische betekenis hebben. Zij ressembleren niet onder het auteursrecht. De EU-lidstaten kunnen verder uitzonderingen voorzien voor thuiskopies op een analoge drager, voor archivering of reproductie in de schoot van een openbare bibliotheek, of nog voor gebruikmaking in functie van het onderwijs, het wetenschappelijk onderzoek of de openbare veiligheid.

Belangrijk voor journalisten en redacties: de nationale wetgeving kan het reproductie- en mededelingsrecht eveneens tussen haakjes plaatsen voor tijdelijke opnamen van een radio-omroep, voor het citeren in het kader van actualiteitsberichten, of nog voor

gebruikmaking bij recensies en kritieken. En ook nog essentieel: de directive staat niet in de weg dat auteurs hun rechten overdragen aan een uitgever of andere exploitant. In de verhouding tussen mediadirecties en journalisten in België hoeft er dan ook niet zoveel te veranderen.

Lobbyslag

Al bij al voert de nieuwe richtlijn wat de grote principes betreft geen revolutie door. Het belet niet dat ze een globale en vrij consistente regeling omvat voor het auteursrecht in al zijn gedaanten. Ook het auteursrecht op digitale gebruikmaking van creaties. Geen wonder dat rond de tekst een nooit geziene lobbyslag is gevoerd. Uitgevers- en auteursverenigingen, maar ook internetproviders en telecombedrijven verdrongen zich in rijen voor de deuren van Europese politici. Zo werden in extremis nog negen amendementen verwerkt die het Europees Parlement goedkeurde. Het heeft er de EFJ, de Europese afdeling van de IFJ, toe aangezet haar activiteiten rond auteursrechten uit te breiden. In dat verband wordt een full-time coördinator aangeworven, die de razendsnelle ontwikkelingen inzake communicatie en de impact hiervan voor auteurs op de voet moet volgen.

Huisakkoord

Bij de Regionale Uitgeversgroep (RUG - Het Belang van Limburg - Gazet van Antwerpen) zijn begin deze maand de gesprekken gestart over een nieuwe huis-CAO voor de redactie. De huidige CAO van de RUG-redactie loopt eind dit jaar af. Naast de klassieke arbeids- en loonvoorwaarden staan ook de auteursrechten op de agenda, aangezien het huisakkoord over de afstand van de auteursrechten

gekoppeld was aan de aflopende CAO. De onderhandelaars hopen voor de vakantie klaar te zijn met een basisversie, die kan worden voorgelegd aan de redactie, zodat er in het najaar voldoende tijd blijft om eventueel nog een en ander aan te passen alvorens de CAO vanaf 1 januari 2002 van kracht wordt.

(LS)

Ook een fontein is beschermd door het auteursrecht

Hof van Beroep Brussel kapittelt Roularta voor foto in Le Vif

Het zit soms in een klein hoekje. Uitgever Roularta is onlangs door het Hof van Beroep van Brussel veroordeeld tot het betalen van een schadevergoeding aan de ontwerper van een fontein. Roularta-magazine Le Vif had foto's gepubliceerd van de fontein, maar zonder toestemming van de ontwerper ervan en zonder diens naamsvermelding.

Katrien Van Eenoo

De auteursmaatschappij SOFAM had de procedure voor de fontein-ontwerper ingeleid. Roularta voerde daarop tal van argumenten aan voor de niet-betaling van de auteursrechten. De fontein zou niet auteursrechtelijk beschermd zijn, enerzijds wegens gebrek aan originaliteit en anderzijds omdat deze op een openbare plaats staat en daardoor volgens de uitgever tot het openbaar domein behoort. Als er al auteursrechten verschuldigd waren, vervolgde de uitgever, dan kwamen die de stad Charleroi toe als eigenaar van het monument. Maar de toestemming van de auteur, die was dus hoege-naamd niet vereist. Te meer omdat de auteurswetgeving ook nog een andere deur open laat: een werk kan immers toch zonder de toestemming van de auteur gereproduceerd worden indien het werk tentoongesteld is op een voor het publiek toegankelijke plaats en het doel van de reproductie niet het werk zelf betreft.

SOFAM weerlegde deze argumenten één voor één, en overtuigde achtereenvolgens ook de rechtbank van eerste aanleg en het hof van beroep te Brussel van zijn standpunten. Zo oordelen ook de rechters dat de fontein op het Charles II-plein in Charleroi zonder enige twijfel origineel is en aldus beschermd door het auteursrecht. Dat de ontwerper zijn monument aan een overheidsinstantie verkocht, voor plaatsing op een stadsplein, doet hem bovendien zijn auteursrechten op dat werk niet verliezen. De auteursrechten blijven immers bij de auteur, zolang deze niet uitdrukkelijk overgedragen worden, ook indien hij het eigendom van zijn werk afstaat.

Atomium

Zo blijven ook andere werken op een openbare plaats beschermd door het auteursrecht. Eén van de bekendere voorbeelden is het Atomium, waarop zonder twijfel auteursrechten rusten, ook al staat het Atomium op een openbare plaats.

Het klopt wel dat de auteurswet een uitzondering voorziet voor reproducties van auteursrechtelijk beschermde werken op openbare plaatsen indien de reproductie van het werk toevallig is. Zo zal bijvoorbeeld voor een televisiereportage over een receptie ter gelegenheid van de opening van het parlementaire jaar, geen toestem-

ming moeten gevraagd worden aan de ontwerpers van alle kunstwerken die daarbij in beeld worden gebracht. Deze kunstwerken maken immers niet het onderwerp van de reportage uit.

Deze uitzondering moet echter beperkt geïnterpreteerd worden, voegen de Brusselse rechters daar in de zaak SOFAM/Le Vif aan toe. Bijgevolg kan ze niet ingeroepen worden voor de reproducties in het magazine, aangezien de foto's in kwestie overduidelijk tot doel hadden de fontein af te beelden. Dit kon ook afgeleid worden uit de inhoud van de artikelen en de legende bij de foto's. De artikelen gingen immers over de renovatie van het plein en verwijzen expliciet naar de fontein die de stad Charleroi een nieuwe uitstraling geeft.

Volgens de rechters stond de fontein dan ook niet toevallig op de foto's, en is de uitzonderingsbepaling uit de auteurswet dan ook niet van toepassing.

Conclusie: op het auteursrecht van de ontwerper van de fontein werd dus een inbreuk gepleegd. De materiële en morele schade die de auteur hierdoor leed, kon volgens beide rechtscolleges berekend worden op basis van de gangbare SOFAM-tarieven, aangezien deze de gebruiken van het beroep weerspiegelen en zeker geen misbruik uitmaken zoals door de uitgever werd beweerd. Roularta werd bijgevolg veroordeeld tot het betalen van 113.610 Bef als vergoeding voor de auteursrechten en bijkomende schadevergoeding wegens schending van deze auteursrechten.

Voor alle duidelijkheid: deze fontein valt onder het auteursrecht van De Journalist-huiscartoonist Kim.

'Draag auteursrechten niet over voor een peulschil'

Gesprek met Katrien Van Eenoo, juriste bij de JAM

"De meeste uitgevers vragen thans aan hun loontrekkende en zelfstandige journalisten om tegen een vergoeding van 3 procent of een forfaitair bedrag van 5.000 Bef per jaar hun auteursrechten volledig over te dragen, zodat ze de geleverde teksten onbeperkt kunnen gebruiken via kanalen zoals internet. Wij raden iedereen af dat te doen tegen een dergelijke peulschil".

Luc Vanheerentals

Foto: Johan Van Cúissem

Katrien Van Eenoo

Dat stelt Katrien Van Eenoo, juridisch medewerkster bij de Journalisten AuteursMaatschappij (JAM) en SOFAM, de auteursmaatschappij voor fotografen, cameralui en andere auteurs van visuele kunsten.

De 26-jarige Van Eenoo is al 1,5 jaar in dienst van SOFAM en sinds augustus vorig jaar ook van de JAM. Beide organisaties kunnen talrijke diensten leveren aan iedereen die 'beschermde werken' levert aan media. Het gaat daarbij om originele werken in een

vorm die communicatie met het publiek mogelijk maakt.

Katrien Van Eenoo: "Er is vooreerst de gratis juridische bijstand. We kunnen ook tussenkomen in juridische procedures ten voordele van onze leden, omdat zij door lid te worden hun rechten overdragen aan de auteursmaatschappij. Dat laatste is natuurlijk enkel maar theorie, want men kan er in de praktijk verder vrij over beschikken. Deze overdracht van rechten levert de betrokken ook een alibi om niet te moeten ingaan op eisen die de uitgevers stellen, want men kan zijn rechten niet aan twee instanties overdragen. Lid worden betekent ook dat men zonder bijkomende administratieve kosten zijn reprografierechten kan opvorderen."

De JAM begeleidt momenteel zes klachten van journalisten over een inbreuk op auteursrechten. Het heetste item op dit ogenblik is ongetwijfeld het massale hergebruik door uitgevers van teksten via internetsites, CD-ROMs, teletekst en dergelijke. "We krijgen hierover momenteel enorm veel telefoontjes van journalisten", aldus Katrien Van Eenoo. "Vooral de internetsites hebben heel wat in beweging gebracht."

De JAM-juriste wijst het wijdverbreid misverstand naar de prullemand dat het tekenen van een arbeidscontract voor de journalist zekere verplichtingen met zich zou meebrengen inzake de overdracht van auteursrechten. Evenmin bestaat er ter zake een verschil tussen de loontrekkende en zelfstandige journalist. "Voor elke reproductievorm van het geleverde werk moet toestemming gege-

ven worden, en dient een nieuw contract afgesloten te worden met de uitgever."

Frankrijk

Is 3 procent of een forfaitair jaarbedrag van 5.000 Bef veel te weinig als vergoeding voor een overdracht, dan ontbreekt het momenteel nog aan richtlijnen om te bepalen welke sommen dan wel redelijk zijn. Katrien Van Eenoo: "Wij vragen thans bij betwistingen over het hergebruik van een tekst van 2 tot 3 bladzijden 5.000 Bef. In ons land komt dat over als een enorm bedrag, maar in Frankrijk, waar men op het vlak van auteursrechten al een hele traditie heeft, is dit normaal."

De JAM en SOFAM sturen momenteel aan op onderhandelingen hierover met de uitgevers. Met Rossel (Le Soir) bereikten beide auteursmaatschappijen eind 1997 een overeenkomst waarbij hergebruik op bepaalde dragers toegelaten wordt in ruil voor 1,5 miljoen Bef per jaar, althans wanneer de omzet kleiner is of gelijk aan 10 miljoen. Voor het deel van de omzet groter dan 10 miljoen komt er nog eens 10 procent bij. Beide maatschappijen verdelen het bedrag onder loontrekkende en zelfstandige medewerkers.

Van Eenoo: "Momenteel wordt ook met Mediaxis gepraat. Ideaal zou zijn dat we zo'n overeenkomst met alle uitgevers zouden kunnen sluiten." Een probleem is natuurlijk dat al veel journalisten hun rechten hebben overgedragen, aldus nog de juriste. Geen nood echter: wie dit gedaan heeft, kan bij de JAM steeds laten nakijken of het contract wel wettelijk is en hij of zij er desgevallend "onderuit" kan.

Ondertussen is de JAM ook nog met andere zaken bezig. "Een van de klachten betreft bijvoorbeeld de overname van artikelen door een periodiek tijdschrift. Meestal gebeuren dergelijke zaken niet ter kwader trouw, maar weet men gewoon niet dat volgens de nieuwe auteurswet van 1994 er in ons land ook voor het hergebruik van dagbladartikelen steeds een voorafgaande toestemming nodig is van de auteur. In dergelijke gevallen wordt eerst gepoogd een minnelijke schikking te bereiken, waarbij men de tegenpartij tracht te bewegen de gewone vergoeding te betalen plus een schadevergoeding. Indien er geen akkoord kan bereikt worden, wat slechts in de minderheid van de gevallen zo is, wordt een advocaat ingeschakeld en volgt een rechtsprocedure."

Auteurs stappen naar rechter voor leenvergoeding

Zeven auteursverenigingen eisen voor de rechtbank van eerste aanleg te Brussel drie miljard Bef. achterstallige leenrechtvergoedingen van de Belgische overheid. Conform een EU-richtlijn uit 1992 diende ons land voor 1 juli 1994 dit leenrecht in te voeren voor de openbare uitlening van beschermde (cfr. oorspronkelijke en originele) werken, maar zulks gebeurde tot dusver nog steeds niet. Initiatiefnemer voor de rechtszaak is Roger Blanpain, voorzitter van de Vereniging van Educatieve en Wetenschappelijke auteurs (VEWA). Hij kon ook de Waalse VEWA-tegenhanger ASSUCOPIE overtuigen mee te doen, net als de JAM (journalisten), SABAM (auteurs, componisten en uitgevers), SACD (drama-auteurs), SCAM (multimedia-auteurs) en SOFAM (auteurs visuele kunsten). VEWA had overigens vorig jaar reeds met een dergelijke rechtszaak bedreigd.

Het gevorderde bedrag werd berekend op basis van de auteursrechten

dat een leenrecht van één Bef. per lener en per dag dient betaald te worden. 'Er zijn méér dan 1,5 miljoen Belgen die samen zo'n 65 miljoen werken ontlenen per jaar. De schade bedraagt dan ook minstens 400 miljoen Bef. per jaar laattijdigheid, te vermeerderen met vergoedende en gerechtelijke intresten', aldus Blanpain. VEWA diende vorig jaar bij de Europese Commissie ook klacht in tegen België wegens niet-naleving van de Europese Wetgeving. 'De commissie heeft hierop de Belgische overheid op de vingers getikt. We weten dat er tussen beide administraties momenteel hierover gesprekken voeren', aldus Blanpain. De huidige minister van Justitie die terzake bevoegd is wil volgens Blanpain wel tot een regeling komen maar de cultuurministers die een adviserende vinger in de pap hebben 'doen moeilijk'.

(LV)

De kwaliteit van het zendgebied

Uit een studie van Podium Perception Management, gemaakt in opdracht van de Administratie Media van de Vlaamse Regering, is vorige week gebleken dat de leefbaarheid van regionale televisie in Vlaanderen afhangt van de kwaliteit van het zendgebied.

Het Limburgse TVL, ATV uit Antwerpen en RTV uit de Kempen boeren goed tot heel goed. De twee West-Vlaamse zenders WTV en Focus en Oost-Vlaamse zenders Kanaal 3 en AVS zitten in de problemen. En het Vlaams-Brabantse Ring-TV, ROB uit Leuven en TV-Brussel leven 'met een handicap'.

Bij de opdrachtgevers is men niet echt verrast door die resultaten.

'Dit is allemaal niet te verwonderen als je ziet hoe het zendgebied verschilt; 'In TV-Limburg bestrijken ze gewoon heel de provincie Limburg, terwijl Ring-TV over een regio loopt van Tervuren tot Halle'.

Om conclusies te trekken is het nog te vroeg. Vorige week werd de primeur van de resultaten voorgesteld in de commissie van het Vlaams Parlement. Het onderzoeksbureau legt momenteel de laatste hand aan een versie van de resultaten die eerstdaags ter beschikking is voor verdere uitdieping.

(AD)

Le Matin: 'modern, dynamisch, kritisch' haalde het niet

Op vrijdag 13 april werd het laatste nummer van 'Le Matin' gedrukt. De AJP (Association des Journalistes Professionnels francophones et germanophones) heeft bij die gelegenheid een communiqué verspreid om solidariteit te betuigen aan de journalisten van de krant. Voorzitter Philippe Leruth heeft daarbij ook - andermaal - zijn bezorgdheid geuit over de toestand van heel de Franstalige pers in België. De overheidssteun aan Waalse kant werd onvoldoende genoemd. De geschreven pers heeft recht op dezelfde aandacht als heel de sector van bedrijven in moeilijkheden. Een pluralistische pers en opiniebladen moeten gegarandeerd blijven.

De AJP herinnerde bij deze gelegenheid ook aan het belang van een redactiestatuut om autonomie van de journalisten te garanderen. Redactiechefs moeten op de eerste plaats journalisten zijn en blijven.

Le Matin startte op 24 maart 1998 toen ze verrees uit de as van La Wallonie en Le Peuple. Deze kranten verkochten op het einde samen nog maar 8.500 exemplaren. Le Matin is daar nog onder gedaald. Le Matin profileerde zich van bij de start als 'modern, dynamisch, kritisch en niet vastgeroest'. De vijftig redacteurs zaten verdeeld over redacties in Brussel, Luik, Charleroi en Namen. Er waren bijna evenveel vrouwelijke als mannelijke redacteurs in dienst. In september 1999 werd reeds een gerechtelijk concordaat aangevraagd. In juli 2000 werd een tweede lancering ondernomen.

Eind maart 2001 werd door de algemene vergadering beslist dat Le Matin in vereffening zou gaan. Er heeft zich geen enkele kandidaat overnemer gemeld. Nog tot in juli wordt er een 'contactcel' in leven gehouden, voor het geval er zich toch nog een nieuw initiatief zou aandienen voor een nieuw persproject.

(AD)

Nieuws uit de verenigingen

VVJ-bestuur gewonnen voor harmonisering beroepsstatuten journalist

De VJ heeft zich op zijn laatste Raad van Bestuur uitgesproken voor een harmonisering van de statuten van 'beroepsjournalist' en 'journalist van beroep'. Het eerste is verbonden aan de 'algemene' informatiemedia, het tweede aan de 'gespecialiseerde' pers. Het VVJ-bestuur drukt er wel op dat de eenmaking met de nodige omzichtigheid moet gebeuren, en de deur niet mag open zetten voor loutere spreekbuizen van een vereniging of een bedrijf.

Het komt de Raad van Bestuur van de federale AVBB toe om de optie al dan niet te bekrachtigen. Ondertussen praten de AVBB en de Vereniging van Journalisten van de Periodieke (Gespecialiseerde) Pers (VJPP) wel al over de mogelijke nieuwe invulling van het eengemaakte concept 'beroepsjournalist'. De harmonisering zou impliceren dat iedereen die professioneel met journalistiek bezig is voortaan dezelfde persdocumenten krijgt. Medewerkers van een maga-

zine als Test-Aankoop of een themazender als Canal+ zouden op gelijke voet behandeld worden als journalisten van dagbladen of reguliere omroepen. Een eengemaakte Erkenningcommissie (momenteel zijn er twee, een voor elk beroepsstatuut) zou de aanvragen tot erkenning beoordelen.

AVBB en VJPP wonnen zopas juridisch advies in van twee specialisten. UCL-hoogleraar François Jongen beklemtoont in zijn analyse de ongrondwettigheid van het onderscheid dat de wet momenteel tussen beroepsjournalisten en journalisten van beroep maakt. Het Arbitragehof zou deze discriminatie zeker sanctioneren, meent Jongen. Mediajurist en advocaat Herman Croux geeft in zijn advies de wettelijke weg aan waarlangs de harmonisering verwezenlijkt kan worden.

(PD)

Leuvense informatieambtenaar krijgt meer bevoegdheid

Een afvaardiging van de Leuvense Persclub heeft de afgelopen maanden onderhandelingen gevoerd met burgemeester Louis Tobback, namens het stadsbestuur, en Jean-Pol Olbrechts, gedeputeerde van het provinciebestuur en bevoegd voor 'Media', om de werkomstandigheden van de in Leuven actieve journalisten te verbeteren. Daarbij kwam een lange lijst van desiderata aan bod. Het ging onder meer om het inzage-recht in dossiers en in verslagen van college-, deputatie- en commissieverslagen, het spreekrecht van ambtenaren, de organisatie van open persbabbels, parkeerfaciliteiten ... Wat is de oogst tot dusver? Het gesprek met Tobback leidde tot een formeel collegebesluit op 15 maart. Hierin belooft het stadsbestuur dat er naast de gewone persconferenties maandelijks een uitgebreide persbabbel komt in aanwezigheid van alle schepenen. De documentatie bij een gemeenteraadszitting kan vanaf nu vooraf bekomen worden. Een lijst van alle leidende ambtenaren met hun bevoegdheden wordt opgesteld en de bevoegdheden van de informatieambtenaar uitgebreid. Hij wordt het eerste aanspreekpunt voor wie op zoek is naar informatie. De afdelingen van de

Leuvense politie krijgen één aanspreekpunt. Waar Tobback niet op wou ingaan, is inzage geven in beslissingen van het schepencollege en gemeenteraadscommissie. Journalisten krijgen qua inzage-recht in dossiers ook geen voorkeursbehandeling in vergelijking met anderen. De provincie belooft na uitzuivering van de persoonsgebonden materies, de beslissingen van de deputatie uiterlijk twee weken na de zitting te bezorgen. Tijdens elke provincieraadszitting worden de schriftelijke vragen en antwoorden onmiddellijk ter beschikking gesteld en de aanwezige journalisten zullen indien mogelijk gedeputeerden nog tijdens de zitting over een bepaald punt om meer uitleg kunnen vragen. Ook de bestaande auditieve problemen tijdens de zittingen worden weggewerkt. Tijdens de maandelijks persbabbel wordt meer tijd gecreëerd voor journalisten om vragen te stellen. Over de werkomstandigheden van de pers in het nieuwe in aanbouw zijnde provinciehuis komt er binnenkort een nieuwe vergadering. Men belooft ook een rondschriven wat het spreekrecht van de ambtenaren betreft. En de GSM-nummers van de gedeputeerden zullen worden bekend gemaakt. (LV)

Postacademische opleiding "Journalistieke vaardigheden"

Een initiatie cursus journalistiek voor academisch afgestudeerden

**UNIVERSITEIT
ANTWERPEN**

Wanneer: van 2 tot en met 20 juli 2001 (9u00-17u00)
Waar: Universiteit Antwerpen (UIA-campus)
 Universiteitsplein 1 te Wilrijk
Informatie: Eric Mathieu (programmacoördinator)
 Tel. 03-820 21 15; E-mail mathieu@uia.ua.ac.be
 WWW <http://www.uia.ac.be/pavo/journalistiek/>

*Het aantal plaatsen is beperkt
 Inschrijven is mogelijk tot 15 juni 2001*

Journalist mag op collega's voortgaan

Europees Mensenrechtenhof nuanceert Luxemburgse en tevens Belgische rechtspraak

Een journalist ontloopt zijn verantwoordelijkheid niet door aan te voeren dat bepaalde lasterlijke aantijgingen eerder al door andere media zijn bekend gemaakt, zeggen de wet en de rechtsspraak. Toch mag deze regel niet te strikt worden toegepast, aldus het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.

Dirk Voorhoof

In 1991 besteedde de Luxemburgse journalist Marc Thoma in een radioprogramma op RTL aandacht aan bepaalde corruptieve praktijken bij de bosexploitatie en sommige herbebossingsprojecten in het Groothertogdom. Om de ernst van de problematiek te verduidelijken, verwees hij naar een artikel dat enkele dagen tevoren in de krant *Tageblatt* was verschenen. In dat artikel werd gemeld dat firma's steekpenningen en smeergeld toeschoven aan de federale overheid of de gemeenten. Thoma verduidelijkte dat dit neerkwam op de omkoping van, maar ook de corruptie door bosbeheerders en ambtenaren van het Ministerie van Waters en Bossen. Hij citeerde uit het artikel in *Tageblatt* waarin een expert melding maakte van het feit dat er in de hele sector maar één onkreukbare bosbeheerder was.

In de daaropvolgende maanden vorderden 54 bosbeheerders en 9 bosingenieurs een schadevergoeding van Thoma wegens schending van hun eer en goede naam. Elk van hen eiste 1 miljoen Bef schade-loosstelling. In toepassing van de artikelen 1382-1383 van het Burgerlijk Wetboek werd Thoma uiteindelijk veroordeeld tot 63 keer één Bef schadevergoeding. Het arrest van het Hof van Beroep van 30 januari 1996 bevestigde dat Thoma zich niet kon verschuilen achter het feit dat hij zich in zijn reportage gesteund had op het artikel dat eerder in *Tageblatt* was verschenen. Zelfs al had Thoma volstaan met bepaalde passages uit het krantenartikel te citeren, "il n'en reste pas moins que cette citation engage sa responsabilité". Omdat Thoma bij de verwijzing naar het krantenbericht niet uitdrukkelijk afstand had genomen van de erin vervatte lasterlijke aantijgingen werd hij zelf aansprakelijk gesteld voor de schending van de eer en goede naam van de ambtenaren van het Ministerie van Waters en Bossen.

Waakhondfunctie

Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens is in een arrest van 29 maart 2001 unaniem van oordeel dat deze veroordeling in strijd is met de vrijheid van meningsuiting en met de journalistieke vrijheid zoals beschermd door artikel 10 EVRM. Het Hof herhaalt de

basisprincipes van de rechtsspraak in verband met artikel 10 EVRM, de nadruk leggend op de "waakhondfunctie" van de pers in een democratische rechtstaat. Het Hof erkent de ernst van de aantijgingen en benadrukt dat het belangrijk is dat het publiek vertrouwen kan hebben in ambtenaren. Maar tegelijk vestigt het Hof de aandacht op het feit dat de gewraakte radioreportage duidelijk verband hield met een ernstig maatschappelijk probleem, en dat de overheid de grootste terughoudendheid zou moeten betonen om de vrijheid van meningsuiting hierover te doorkruisen. Immers, het sanctioneren van journalistieke berichtgeving is in deze context algauw van aard om de pers te ontmoedigen om deel te nemen aan de discussie omtrent problemen van algemeen maatschappelijk belang.

Het Hof kan niet akkoord gaan met het feit dat het citeren van een bericht automatisch leidt tot de aansprakelijkheid van degene die het bericht overneemt. Volgens de rechters is er geen sprake van "uitzonderlijk ernstige redenen" ter legitimatie van de veroordeling van de journalist. Integendeel: de algemene vereiste "que les journalistes se distancient systématiquement et formellement du contenu d'une citation qui pourrait insulter des tiers, les provoquer ou porter atteinte à leur honneur ne se concilie pas avec le rôle de la presse d'informer sur des faits ou des opinions et des idées qui ont cours à un moment donné".

Het Hof legt er nog de nadruk op dat Thoma juist herhaaldelijk en expliciet naar het artikel in *Tageblatt* heeft verwezen, artikel dat hij overigens ter informatie aan de luisteraars als "pikant" kwalificeerde. Ook had Thoma tijdens een interview in het programma aan een ambtenaar de vraag voorgelegd wat zijn reactie was op de scherpe aantijgingen die in *Tageblatt* waren gepubliceerd. Het Straatsburgse Hof concludeert dat de motieven voor de veroordeling van Thoma niet kunnen volstaan om het Hof ervan te overtuigen dat de gewraakte veroordeling nodig was in een democratische samenleving.

Europees Hof Mensenrechten (Tweede Sectie) 29 maart 2001, Thoma t. Luxemburg (www.echr.coe.int).

Mens achter het nieuws

Eric Durnez: De “verantwoordelijkheid van de media” bestaat niet

Wout Pittoors

Foto: Marc De Roock

Eric Durnez (F.E.T.)

"Het is zo'n uitdrukking die om de haverklap wordt gebruikt, "de verantwoordelijkheid van de media", maar eigenlijk zijn de media helemaal niet verantwoordelijk. In werkelijkheid brengen kranten, radio en TV verslag uit over feiten waarvoor anderen verantwoordelijk zijn."

Dat zegt Eric Durnez (48), de man die zich bij de Financieel-Economische Tijd om de goede afloop van de bijlagen bekommert. "Natuurlijk kan een of ander stuk in een krant nare gevolgen hebben voor een persoon, een groep, een bedrijf of een partij maar - zolang het om correcte informatie gaat - heeft dat niets met "verantwoordelijkheid" te maken hoe graag sommigen ook met dat begrip zwaaien."

Durnez is halverwege de jaren zeventig bij de F.E.T. aan de slag gegaan na eerst welgeteld één dag bij de (half)doodgeboren "De Krant" gewerkt te hebben. "Een hoogstmerkwaardige toestand was dat", zegt hij, "ik stapte daar op een 30ste september de redactie binnen maar vernam op 1 oktober, dat het geld op was en er van een contract geen sprake kon zijn". Hij zou echter journalist worden, dat zat in de genen. Naar "De Standaard" wou hij niet want hij wenste geenszins de opvolger van vader Gaston te worden. Deze "natuurlijke hindernis" bleek al bij al nog een geluk te zijn, immers Eric zat in het voorjaar van 1976 nog niet goed en wel onder de pannen bij de F.E.T. of de "N.V. De Standaard", die toen was uitgegroeid tot een wanstaltige en vooral ondoorzichtige conglomeraat van hele en halve mediabedrijven, ging uitgebreid op de fles.

En terwijl de financiers van Vlaanderen zich repten om het boegbeeld van de kwaliteitsjournalistiek uit de put te halen en daarbij zelfs het juridisch-boekhoudkundig "waterdicht schot" uitvonden, maakte Eric Durnez - met zicht op de Schelde en de oudere Antwerpse dokken - kennis met de 11-koppige redactie die de F.E.T. toen sleet aan zegge en schrijve 11.000 abonnees. Durnez: "Zuivere pionierstijd. Met deze beurskrant werd al om 18 uur naar de drukker gelopen. Onder meer het nieuws over Wall Street was dan ook aan de belegen kant. Het was wel een voorrecht om intens te kunnen meewerken aan de geleidelijke uitbouw van de F.E.T. tot een volwaardig product dat vlotter en vlotter de weg naar de lezers vond en nog steeds vindt. O.K. we zijn een niche-medium maar in de loop der jaren werd de redactionele aandacht opengetrokken naar de politiek en het bredere maatschappelijke veld. Ook al zijn we op dat vlak niet te vergelijken met de 'Financial Times' toch heeft die keuze ons geen windeieren gelegd."

Het lijdt volgens Durnez geen twijfel dat de politiek van de regelmatige bijlagen aan de gestage groei heeft meegeholpen. Het mooiste voorbeeld blijkt de zaterdageditie te zijn, die met haar bijlage de losse verkoop van 6 à 7.000 stuks naar 25.000 heeft opgedreven. Waarschijnlijk heeft dezelfde politiek ook het lezersbeeld van de F.E.T. beïnvloed. Durnez: "In het begin van de jaren '90 kwamen we tot de vaststelling dat 83 procent van onze lezers mannen waren. Mensenlief, zelfs bij 'Playboy' was dat maar 81 procent. Intussen is dat wel veranderd ook al omdat het effect van het snel stijgend aantal hoger opgeleide vrouwen zich nu volop doet voelen".

Inmiddels verwijst Durnez niet zonder trots naar het zeer bekwame en ook zeer hechte redactieteam van de F.E.T. "Jonge stagiairs, die hier in morgenuren op de kantoren rondlopen, vragen zich steevast af hoe we 's anderdaags op de markt gaan geraken want het lijkt alsof er niks gebeurt. Die houden dan geen rekening met de 'dagelijkse kramp' die omstreeks drie uur in de namiddag ontstaat en waarbij iedereen zowat de pannen van het dak begint te werken". De sfeer in de ploeg wordt nog best getekend door de wijze waarop onlangs Eric's zilveren jubileum als F.E.T.-redacteur werd gevierd. Door een PR-bureau werd hij uitgenodigd om met een paar confraters deel te nemen aan een panelgesprek in het Antwerpse Zuiderpershuis rond het mediagebeuren. Weinig kon hij vermoeden, dat het om een in alle details uitgewerkte fuik betrof en dat alle betrokkenen - hoofdredacteur inclus - een flink stukje komedie hadden opgevoerd. Klaargestoomd voor een stevige paneldiscussie stapte hij in het Zuiderpershuis los in de armen van een bende feestvierders. Durnez: "Ik kwam in dat zaaltje en kende er iedereen. Ik was het onvermoede feestvarken. Toegegeven, het is die avond een tikkeltje later geworden."

De slag om NTV

Russisch staatsbedrijf accapareert laatste onafhankelijke tv-station

Uitgerekend in een weekend dat met vrede en hoop geassocieerd wordt, kreeg de Russische tv-zender NTV zijn finale doodssteek. Het liet de nieuwe directie van NTV koud dat het Pasen was. Zij stuurde, in de nacht van vrijdag op zaterdag, haar eigen veiligheidsmannetjes af op het tv-gebouw Ostankino.

Gwendoline Lawaisse

Alleen wie schriftelijk bevestigde dat hij de nieuwe leiding van NTV aanvaardde, mocht door de poorten van het, tot dan toe, onafhankelijke tv-station. De journalisten die persvrijheid boven een maandelijks inkomen verkozen, zochten hun toevlucht aan de overkant van de straat. Nu zenden ze, vanuit de studio's van het amusementskanaal TNT, eigen nieuwsberichten uit. Het hoofdpunt van die eerste dagen was: de definitieve overname van NTV door het staatsbedrijf Gazprom.

TNT is, net zoals NTV, bezit van Media-Most en dus van Vladimir Goesinski. De oprichter van Media-Most werd enkele weken geleden gearresteerd op verdenking van fraude. Hoe lang de strijdlustige journalisten onderdak kunnen krijgen bij TNT, is onzeker. Op Paasmaandag stond de belastingpolitie al voor de deur, om de zendgemachtigde omroep prompt een achterstallige schuld van anderhalf jaar onder de neus te duwen. TNT dreigt dus al evenzeer in de klauwen van Gazprom verstrikt te raken als Goesinski niet gauw met geld op de proppen komt.

Ondertussen heeft Goesinski wel de hand gereikt aan Boris Berezovski, eigenlijk een aartsrivaal van hem. Samen willen ze een nieuwe "onafhankelijke" omroep opstarten. Dat willen ze doen door hun beider tweederangs tv-zenders samen te voegen. Het TNT van Goesinski en TV6, dat voor 75 procent in handen is van Berezovski.

Slechte gok

Het was helemaal anders uitgedraaid, als Goesinski op een ander paard had gewed. In de aanloop naar de parlementsverkiezingen van 1999, promoveerde NTV Moskou's burgemeester Joeri Loezjkov. Verkeerde keuze, want de splinternieuwe partij van Vladimir Poetin kwam als winnaar uit de bus. De anders zo gulle staat, in dit geval het gasbedrijf Gazprom, eiste nu haar geleende miljoenen terug. Goesinski, die niet in staat was zijn schuldenberg af te lossen, kon niet anders dan de macht overdragen aan Gazprom.

Van de drie nationale tv-stations in Rusland, was NTV de enige die nog onafhankelijk werkte. NTV stond bekend om zijn kritische verslaggeving, wat duidelijk niet naar de zin van Poetin en het Kremlin was. De enorme schuldenlast van Media-MOST aan Gazprom vormde het excuus om Goesinski 19 procent van zijn aandelen afhandig te maken. Daardoor verwierf Gazprom met 46 procent een relatieve meerderheid in de aandelenstructuur, terwijl Goesinski slechts 30 procent overhoudt. "De media worden nu op een andere manier bespeeld", zegt professor Katlijn Malfliet (K.U. Leuven). "De staat verschuilt zich achter economische kwesties om zo invloed te krij-

gen in private bedrijven."

De uiteindelijke "putsch", zoals de NTV-journalisten zelf de overname van het gasbedrijf noemen, kwam er begin april. Nadat Goesinski en directeur-generaal Jevgni Kiseljov aan de deur werden gezet, benoemde Gazprom zijn eigen mannetjes. In de negenkoppige raad van bestuur zetelen nu zes Gazprom-boys. Alfred Koch is de nieuwe voorzitter van de raad van bestuur. Voordien was hij chef op de media-afdeling van Gazprom. De stoel van directeur-generaal wordt voortaan bezet door de Amerikaanse bankier Boris Jordan. Vladimir Koelistikov kreeg de rol van hoofdredacteur toegespeeld. Hij stond vroeger aan het hoofd van het Russisch staatspersagentschap RIA.

Gorbatsjov

Nochtans waren NTV-journalisten al in februari op bezoek bij Poetin geweest om te praten over democratie en persvrijheid. De president wimpelde de problemen tussen NTV en Gazprom af als een zuiver juridische kwestie. Hij gaat er vanuit dat noch het Kremlin noch hijzelf iets aan de situatie kan veranderen. Poetin ziet bovendien geen principiële problemen: "Het maakt voor de persvrijheid toch niet uit wie NTV bezit?"

Ook de poging van Ted Turner om NTV te redden, kon de president niet steunen. CNN-baas Ted Turner was bereid in NTV te investeren en zo de verschuldigde lening af te lossen. Het heeft er lang naar uitgezien dat Turner de redder in nood was, maar dat kwam niet uit. De CNN-baas stuitte op het verzet van voorzitter Alfred Koch.

Ondertussen is op NTV de nieuwe programmatie van start gegaan. Een ludieke film van Louis De Funès verving de doorwrochte politieke uitzending van Kiseljov, signaleerde De Morgen-correspondente Suzanna Jansen vanuit Moskou.

Onverwachte steun kwam er wel van de bevolking, toen duizenden mensen de straat op gingen om hun steun te betuigen. Nog verwonderlijker was de reactie uit communistische hoek. Doema-voorzitter Gennady Selezjov verklaarde zich ronduit tegenstander van het nieuwe NTV-management. En ook gouverneur en ex-generaal Aleksandr Lebed toonde zich ontevreden over de situatie.

NTV zelf had intussen nog op een mirakel gehoopt door Michael Gorbatsjov naar voren te schuiven. Opnieuw tevergeefs. De vroegere sovjetpresident is voorzitter van de Openbare Raad van NTV, die erop toe ziet dat de deontologische regels nageleefd worden. De tijd zal uitwijzen in hoeverre de Raad straks extra zal moeten optreden.

(Geen) ongecontroleerde roddels in De Journalist !

Het zou mij niet storen om opnieuw samen te werken met competente collega's als Paul Goossens, Jules Hanot en Hans Muys. Ik ontken evenwel formeel dat ik ook maar overwogen zou hebben om mijn krant De Morgen te verlaten en naar het persagentschap Belga over te stappen. Samen vertegenwoordigt dit kwartet inderdaad enkele decennia aan journalistieke ervaring. Dat uw journalist (?) dit in Onder Embargo als een oudemannenclub bestempelt, laat ik over aan zijn persoonlijke appreciatie. Het stoort mij evenwel in grote mate dat deze ongecontroleerde roddel zomaar in uw (ons ?) vakblad wordt geslingerd. Temeer omdat in hetzelfde orgaan regelmatig belerende stukken staan over

journalistieke deontologie. Als jarenlang lid en voormalig ondervoorzitter van de vereniging vraag ik met nadruk dat mijn reactie in het volgende nummer van De Journalist opgenomen wordt.

Frank Schlömer

Naschrift redactie: We slaan mea culpa. Wat bedoeld was als lichtvoetig ondingetje in onze weetjesrubriek Onder Embargo, is bij Frank niet zo overgekomen en doorstaat - achteraf bekeken - allicht ook de toets van de algemene humorsmaak niet. We zullen het nooit meer doen.

Motivering erkenningscommissie

Met grote interesse heb ik in de voorbije edities van De Journalist, meer bepaald de nummers van 27 maart en 10 april jongstleden, de discussie gevolgd over de commissie voor de erkenning en de bescherming van de titel van beroepsjournalist, en meer bepaald het aspect van de motivering van de beslissingen ervan. Zelf heb ik begin vorig jaar (2000) een aanvraag ingediend om als beroepsjournalist te worden erkend. Van maart 1994 tot mei 1998 vervulde ik freelance-opdrachten als zelfstandige in bijberoep voor De Streekkrant, Steps magazine, Gazet van Antwerpen en, sinds september 1996, voor de ROB-kabelkrant. Eind 1997 werd ik door de AVBB zelfs erkend als stagiair. Van mei 1998 tot eind januari 1999 vervulde ik freelance opdrachten, voor dezelfde publicaties, als zelfstandige in hoofdberoep. Op 1 februari 1999 werd ik, in vast dienstverband, aangeworven door Roularta Media Group als hoofdredacteur voor De Streekkrant Leuven. Alleen voor de ROB-kabelkrant vervul ik sindsdien nog freelance-opdrachten. In oktober 1999 startte Roularta in de regio Oost-Brabant met De Zondag. Ook daarvan kreeg ik het hoofdredacteurschap toegewezen. Ik achtte toen de tijd rijp om mijn aanvraag als beroepsjournalist in te dienen. Dat gebeurde in de lente van 2000. Op 15 juni 2000 ontving ik een schrijven van de erkenningscommissie met de melding dat mijn dossier onvolledig was. Voor de periode

juni 1998 - februari 1999 (zelfstandige in hoofdberoep) vroeg men een kopie van alle uitgaande facturen. Ik moest immers bewijzen reeds 2 jaar van de pen te kunnen leven. Ik stuurde de ontbrekende stukken in juli 2000 op. Ik heb sedertdien van de commissie geen enkel schrijven meer ontvangen. Ik ben ook nooit opgeroepen door de commissie om mij te verdedigen. In het najaar van 2000 nam ik telefonisch contact op met de commissie en kreeg te horen dat ik mijn aanvraag had moeten indienen bij de Periodieke Pers. Schriftelijk werd dit nooit bevestigd. Meer nog, het ingediende dossier, met alle bewijsstukken, heb ik nooit teruggezien. Het is in dergelijke omstandigheden natuurlijk vrij moeilijk beroep aan te tekenen tegen een beslissing, die men niet op papier heeft. Collega's-journalisten hebben mij er op gewezen dat het helemaal niet klopt dat ik een aanvraag moet indienen bij de periodieke pers. De Streekkrant en De Zondag verschijnen weliswaar wekelijks, het onderscheid tussen 'dagblad'-pers en periodieke pers komt neer op het onderscheid 'algemene' berichtgeving versus 'gespecialiseerde' berichtgeving. Wanneer de commissie in De Journalist beweert dat in alle gevallen de aanvragers schriftelijk op de hoogte worden gesteld, strookt dat dus niet met de werkelijkheid. Mijn ervaring is daarvan een voorbeeld.

Patrick Staudt, Leuven

Onder embargo

Collega Raf Custers werd vorige week samen met een 20-tal anderen gearresteerd tijdens een actie ter herdenking van de moord op Semira. Custers, beroepsjournalist en medewerker van 'Indymedia', wilde een verslag maken van een bezetting van het 'Collectief tegen de uitwijzingen' die georganiseerd werd op het kabinet van Vande Lanotte. Raf Custers is sedert februari 2001 bestuurslid van de WJ. ●●● De nieuwe persdocumenten, die aan de beroepsjournalisten uitgereikt zullen worden voor de periode 2002-2006, krijgen een blauwe kleur. De nieuwe persdocumenten voor de journalisten van de gespecialiseerde pers zullen groen kleuren. De nieuwe T-kaarten tot slot zullen er paars uitzien. Dat is het Nationaal Secretariaat van de AVBB overeengekomen met het ministerie van Binnenlandse Zaken. ●●● Ziehier waarom politie-recruten absoluut niet kleurenblind mogen zijn. ●●● Maomagazine is onder ons. De meest geheimzinnige redactie van het land, die al een jaar ergens in Brussel aan het werk is, heeft naast haar website nu ook een papieren blad. Dat gaat veertiendaags verschijnen en heet 'onbetaalbaar' te zijn. Het wordt met andere woorden gratis verdeeld, wellicht nadat de marketeers van de Concentra-groep tot de vaststelling waren gekomen dat niemand er geld voor wil geven. ●●● Michel Van Hoof verhuist binnenkort van de redactie van Het Laatste Nieuws naar die van Knack. ●●● En Eric Goens, die tot niet zo lang geleden nog zelfstandig journalist was, trekt nu van de Humo-redactie naar die van Telefacts. ●●● Noch Frank Schlömer noch Pol Deltour gaat naar Belga. We herhalen: het persagentschap wordt niét versterkt met de De Morgen-oudgedienden Schlömer en Deltour. De flauwe grapjas die dat uitvond, moesten ze naar het Russische NTV verbannen. ●●● Kwatongen fluisterden ons in dat op de redactie van Mao ter verdrijving van de stress een biljarttafel beschikbaar is. En omdat niet alle redacteurs de kunst van het biljarten beheersen, zou er ook een flipperkast in aantocht zijn. Dezelfde kwatongen fluisteren ook eerbiedig dat Mao zijn mensen vorstelijk betaalt. ●●● Dokter Didier Lauby, een geneesheer uit het Franse Cannes, is wanhopig op zoek naar een 27-jarige Vlaamse cameraman, van wie hij niet echt veel afweet. De gezochte heet 'Kris', werkt in Antwerpen op de omgeving van Antwerpen, en ontmoette Didier Lauby op 4 januari in Tignes-le-Lac, waar 'Kris' leerde snowboarden. Dokter Lauby is voor Kris bereikbaar op telefoonnummer 00-33-4.93.38.21.88. of via e-mail didier.lauby@santenet.com. ●●● Van 19 tot 31 mei loopt in de Kon. Bibliotheek te Brussel een fototentoonstelling in het kader van het zogenaamde 'Kisch-project' dat het leven, oeuvre en tijdsclimaat van Egon Erwin Kisch (1885-1948) wil ontsluiten en toegankelijk maken. Op 16 mei is op dezelfde locatie een debat over onderzoeksjournalistiek met Charles Lewis, Walter De Bock, Alain Lallemand en onder voorbehoud ook Günter Walraff. Op 31 mei wordt de reportagetechniek van Kisch literair bekeken door Geert Van Istendael, Jan Brokken en Landolf Scherzer.

Een geslaagde start als zelfstandige!

U wil een eigen zaak beginnen of een vrij beroep uitoefenen?

Dan weet u natuurlijk graag wat u te wachten staat, hoe uw sociaal statuut in mekaar zit, welke uw rechten en plichten zijn!

Wil u deskundige begeleiding en advies bij de start en de groei van uw zaak?

Wij helpen u graag met de administratieve voorbereiding van uw zelfstandige

beroepsactiviteit en dit nog steeds
**aan de laagste
administratiekosten, 3 %.**

Wil u hierover meer inlichtingen, aarzel dan niet en bel ons vandaag nog!

Fonne Bauwens
hoofd marketing
tel. 03-829 23 82
Sneeuwbeslaan 20
2610 Wilrijk

ACERTA
Sociaal Verzekeringsfonds

U kan ook terecht op een van onze vestigingen

9300 AALST
Gentsestraat 123
tel. 053-21 38 59
fax 053-77 76 12
Hilde Vanderstappen

1160 BRUSSEL
Tervurenlaan 463
tel. 02-773 16 40
fax 02-773 16 03
Kurt Vertenten

3500 HASSELT
Kunstaan 16
tel. 011-24 94 30
fax 011-23 19 71
Paul Holemans

2500 LIER
Gasthuisvest 9
tel. 03-491 84 34
fax 03-491 84 44
Frieda Weyns

8800 ROESELARE
J. v. Arteveldestr. 9A
tel. 051-24 66 27
fax 051-26 08 91
Johan Vandenbroucke

2610 WILRIJK
Sneeuwbeslaan 20
tel. 03-829 23 51
fax 03-829 23 86
Raymond Persoons

9200 DENDERMONDE
Noordlaan 148
tel. 052-21 92 11
fax 052-22 08 82
Dirk De Moor

8500 KORTRIJK
Grote Markt 19
tel. 056-21 93 21
fax 056-21 93 29
Rudy Roussel

2800 MECHELEN
Van Benedenln. 73
tel. 015-40 42 40
fax 015-40 42 41
Jan Poschet

9100 ST-NIKLAAS
Plezantstraat 56
tel. 03-780 74 50
fax 03-780 74 49
Pascal Thuy

8000 BRUGGE
Langestraat 21
tel. 050-33 50 28
fax 050-34 61 34
Huub Baert

9000 GENT
F. Laurentplein 17
tel. 09-264 12 20
fax 09-264 12 13
Johan Jongbloet

3000 LEUVEN
Diestsevest 14
tel. 016-24 52 19
fax 016-24 52 40
Stef Van Attenhoven

8400 OOSTENDE
Ieperstraat 10-12
tel. 059-55 26 07
fax 059-55 26 99
Rita De Deyne

2300 TURNHOUT
Patersstraat 100
tel. 014-40 02 50
fax 014-40 02 54
Michel Celis